

У
Д
У

Український державний університет імені
Михайла Драгоманова

Навчально-науковий інститут соціології та соціальної політики
разом з
Національною асоціацією медіаторів України
запрошують на відкритий захід
«День медіації» в УДУ ім. Михайла Драгоманова
07 грудня з 13-00 до 15-00
в.Пирогова 9 аудиторія 231

долучитися онлайн Google Meet
Посилання на відеодзвінок:
<https://meet.google.com/zsi-xefs-ztr>

Про мене

Катерина Наровська

Медіатор, супервізор, тренер з медіації та комунікації, магістр права, фасилітатор.

Співзасновник, Почесний член і президент
ГО «Національна асоціація медіаторів
України» (НАМУ).

Партнер "Sense 2 Sense Communication"

[профіль медіатора у базі членів НАМУ](#)

[сторінка у Facebook](#)

k.narovskaya@gmail.com

Медіатор-волонтер Міського центру дитини ССДС КМДА, працювала як медіатор в КМЦСССДМ.

Закінчила з відзнакою юридичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Правознавство», магістр права (2002). Спеціалізувалася у цивільному, сімейному, медичному праві. Маю досвід викладання у вищих навчальних закладах, аналітичної та законотворчої роботи, публікації у сфері права та медіації.

Пройшла підготовку медіатора у Школі медіації Академії адвокатури України (2012), а також навчалася у фахівців з Великобританії та Німеччини на тренінгах з професійної супервізії в медіації та прямого консультування з дітьми в медіації (Едріан Райт, Дагмар Ленглер), медіації у випадках транскордонного викрадення дітей (МіКК). Брала участь у тренінгах, семінарах та експертних зустрічах щодо медіації у міжнародних сімейних спорах, імплементації європейських стандартів щодо медіації у законодавство України, стандартів медіації як основи для діалогових практик, багатьох інших подібних заходах з питань медіації (зокрема від Ннамді Езери, Лізи Паркінсон, Євгенії Рамбл), фасилітації (зокрема від Лоуренса Філбрука, Білла Степза), діалогу та Ненасильницького спілкування ([NVC](#)), зокрема від сертифікованих тренерів з NVC Кірстен Крістенсен, Ірмтрауд Каушат, Крістлін Раджендрам та ін.

Співпрацюю у сфері впровадження альтернативних методів вирішення конфліктів (спорів) з державними установами та громадськими організаціями, зокрема з Координаційним центром з надання правничої допомоги, IP-офісом ([УКРНОІВІ](#)). Брала участь як експерт, фасилітатор, тренер у заходах та проєктах з медіації/діалогів/комунікації, що проводились міжнародними інституціями (ПРООН, ОБСЄ, USAID, IREX, GIZ). Є співрозробником навчального курсу «Практичне застосування медіації» для Національної школи суддів України до документу [«Основні засади навчання базовим навичкам медіатора»](#) в межах співпраці з USAID. У 2017 році включена до мережі експертів ОБСЄ з підтримки діалогу/медіації в соціальних конфліктах. У 2019 році стала співавторкою [підручника для правників «Медіація у професійній діяльності юриста»](#), а у 2020 році – документу ["Засади навчання базовим навичкам сімейного медіатора"](#). На часі є національним координатором з питань етичних стандартів та механізмів медіації в проєкті НАМУ "Посилення спроможності спільноти медіаторів до формування в Україні критеріїв якості послуг з вирішення спорів" за підтримки The Matra Programme Королівства Нідерландів, зокрема є співрозробником нової редакції [Кодексу професійної етики медіатора](#).

Сертифікована Національною асоціацією адвокатів України (НААУ) як експерт за темами: «Медіація як позасудовий спосіб вирішення конфліктів (спорів)», «Участь неповнолітніх у медіації», «Медіація у сфері охорони здоров'я», «Специфіка медіації в сімейних конфліктах».

З лютого 2012 р. по червень 2017 р. очолювала Інститут підвищення кваліфікації Академії адвокатури України, де здійснювала також керівництво Школою медіації. Маю досвід розробки, організації і проведення тренінгів з базових навичок медіатора та сімейної медіації при розлученні, інформаційних заходів для юристів, адвокатів, широких верств населення, науково-практичних заходів з питань альтернативного вирішення конфліктів (спорів).

ТОР-фасилітатор. Фасилітатор міжнародної благодійної миротворчої програми «Альтернативи насильству». Провожу активну правоосвітню діяльність серед молоді та дорослого населення, зокрема щодо медіації та інших методів позасудового врегулювання конфліктів (спорів). Фасилітатор діалогів.

Член і модератор робочих груп і круглих столів у Міністерстві юстиції України, Міністерстві соціальної політики України та інших державних органах, міжнародних проєктах та наукових і освітніх закладах. Зокрема, брала участь у розробці Закону України «Про медіацію», нової редакції Державного стандарту соціальної послуги медіації.

Національна асоціація медіаторів України

НАМУ
Національна асоціація
медіаторів України

<http://namu.com.ua/>

<https://www.facebook.com/NAMUkraine>

+ 38 (097) 497-47-97

namu.members@gmail.com

Наша команда: <http://namu.com.ua/ua/team/>

Громадська організація [утворена](#) восени 2014 року.

Нині налічує біля 170 [членів](#) з усієї України, має близько 30 офіційних [партнерів](#) (укладено Меморандуми про співпрацю) та активно співпрацює із стейкхолдерами сфери медіації, у тому числі за межами України, має успішний досвід виконання [проєктів](#), участі у законотворчій роботі.

Підходи до вирішення конфліктів

СИЛА / ВЛАДА

авторитет, експертність, влада, соціальний статус, моральний тиск, фізична сила

ПРАВО

законодавство, підзаконні нормативні акти, юридично оформлені домовленості, змагальність при вирішенні спорів, виконання рішень та зобов'язань забезпечується силою держави (встановленими нею механізмами)

ІНТЕРЕСИ

- визнання людскості один одного, зникнення "образу ворога"
- визнання права на існування різності
- добровільність
- безпека та комфорт
- підтримка
- індивідуалізований підхід
- є місце емоціям і потребам
- сфокусованість на проблемі
- одночасно структурованість і гнучкість процесу
- спільне дослідження ситуації
- домовленість без втрат

Сторони конфлікту перестають бачити проблемою іншу сторону, а натомість разом вирішують спільну проблему, знаходять порозуміння.

Діалоговий підхід в комунікації.

Відмінність між діалогом та диспутом, дискусією, суперечкою:

Мета, намір

Методи, способи, інструменти та навички

Результати

Діалог як стан

Медіабельність

Медіабельність – можливість і доцільність вирішення конфлікту сторін шляхом медіації.

Критерії медіабельності*:

- **змістовні** - щодо змісту конфлікту;
- **суб'єктні** - щодо учасників медіації та взаємовідносин між ними;
- **процедурні** - щодо процедури та документального оформлення проведення медіації.

*В подальшому "о" означає "об'єктивні критерії", а "с" - суб'єктивні.

Змістовні критерії медіабельності

- о - не щодо особистих відносин, відсутності порозуміння в цілому, цінностей тощо
- о - не заборонено законом
- о - є матеріальний зміст – незгода щодо процедури, поведінки, графіку (розподілу часу, черговості), ресурсного забезпечення чи розподілу ресурсів, факту тощо
- с - відповідний рівень ескалації конфлікту

Суб'єктні критерії медіабельності

- о - мінімум дві сторони з відмінним баченням
- о - дієздатність
- о - відсутність етичних чи законодавчих обмежень щодо попереднього досвіду взаємодії сторін та медіаторів (представництво інтересів, надання юридичних, психологічних тощо послуг)
- с/о - «володарі» конфлікту (не представники, родичі тощо) – особи, які проживають конфлікт, задоволеність потреб яких знижена цим конфліктом, конфлікт чинить на них безпосередній вплив
- с - здатність медіаторів до дотримання нейтральності в цьому випадку (кейсі) – щодо сторін та/або щодо змісту
- с - відсутність конфлікту інтересів між медіаторами та сторонами (медіатори не зацікавлені в конкретному результаті медіації)
- с - договороздатність, здатність і бажання безпосередньо приймати рішення щодо ситуації
- с - готовність приймати відповідальність за власне життя

Процедурні критерії медіабельності

- о - згода дотримуватись принципів і правил медіації
- о - згода щодо вибору медіаторів
- о - згода медіаторів на роботу із цим випадком (кейсом)
- о - дотримання вимог щодо документального оформлення проведення медіації
- о - погодження часу проведення медіації
- о - погодження місця проведення медіації

Медіація - принципи, правила, структура.

Медіація - позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів.

Відео ["Медіація як ефективний спосіб вирішення конфліктів"](#).

Відео ["Принципи, правила, структура медіації"](#).

Медіація є єдиною процедурою вирішення конфліктів (спорів), що **дозволяє сторонам задовольнити свої потреби на всіх трьох рівнях:**

- процедурному
- емоційному або психологічному (відносини)
- змістовному (матеріальному)

Поняття «медіація» походить від латинського «*mediare*» – «*посередничати*». У медичній термінології це слово використовується для визначення «провідникової речовини». Так називають інструмент для гри на гітарі. В міжнародному праві медіацією називають пропозицію про посередництво між сторонами, що конфліктують, від третьої держави, яка не бере участі у конфлікті.

ПРИНЦИПИ МЕДІАЦІЇ:

- **Добровільність** участі сторін, медіатора, інших учасників
- **Рівність** прав сторін
- Активність і **самовизначення** сторін
- Незалежність, **нейтральність** та неупередженість медіатора
- **Конфіденційність** інформації щодо медіації

ПРАВИЛА МЕДІАЦІЇ:

- надавати іншій стороні можливість висловити своє бачення і в цей час уважно її слухати;
- не перебивати того, хто говорить;
- не висловлюватись образливо, дотримуватися ввічливого тону спілкування.

Про додаткові правила **медіатор і сторони домовляються** перед початком процедури (до прикладу, вимкнення мобільних телефонів, час для перерви тощо).

Підготовчий етап:

- знайомство, розповідь сторонам про медіацію
- попередні зустрічі медіатора із сторонами окремо
- визначення медіабельності
- отримання згоди сторін на участь
- документальне оформлення проведення медіації (за потреби)
- підготовка медіатором простору для зустрічей

Відкриття:

- вступне слово медіатора - нагадування про процес, принципи, встановлення правил
- коротке представлення бачень сторін
- збір тем для обговорення в медіації

Дослідження інтересів сторін – поступове фокусоване прояснення бачень сторін, їх інтересів та потреб, формування спільної «картини» ситуації, налагодження комунікації та взаєморозуміння.

Пошук рішень – напрацювання варіантів вирішення ситуації та об'єктивних критеріїв обрання найкращого рішення.

Прийняття рішень – обрання сторонами взаємоприйняттого рішення відповідно до обраних раніше сторонами критеріїв, документальне оформлення рішення (за потреби), перевірка реалістичності виконання рішення.

Закриття – заключне слово медіатора.

ФОРМАТ МЕДІАЦІЇ - ДИЗАЙН ПРОЦЕДУРИ

Покращення комунікації між сторонами в процедурі медіації досягається також шляхом **використання доречного** у певний момент та для певної мети **формату проведення переговорів**:

- спільні зустрічі - "за одним столом"
- кокуси - короткі індивідуальні зустрічі під час більш тривалої спільної зустрічі
- почергові індивідуальні зустрічі медіатора із сторонами - "човникова медіація"
- регулювання тривалості зустрічей
- регулювання тривалості перерв між зустрічами
- використання офлайн, онлайн чи змішаного формату
- вибір приміщення для зустрічей офлайн
- вибір засобів візуалізації та збереження напрацювань під час переговорів тощо

Дизайнування процесу **має на меті** зробити комунікацію більш сфокусованою, ефективною, комфортною та безпечною - такою, що не спричинить ретравматизації сторін конфлікту, попередить негативні наслідки сплесків агресії чи появи відчуття втрати контролю, тиску, водночас сфокусованою і на змісті ситуації, і на відносинах (зокрема і на відносинах сторін з медіатором), створить підтримуючу та наснажуючу атмосферу під час переговорів.

Медіатор

Медіатор – незалежний, нейтральний, неупереджений спеціально підготовлений (професійно навчений) посередник, який допомагає налагодити комунікацію між сторонами і не має повноважень на прийняття рішення по суті конфлікту (спору),

спеціально підготовлена нейтральна, незалежна, неупереджена фізична особа, яка проводить медіацію

Медіатор є нейтральним стосовно ситуації і сторін конфлікту, не зацікавлений у певному варіанті вирішення конфлікту. Але при цьому він слідкує, щоб були враховані інтереси і вимоги всіх сторін. Медіатор не приймає і не пропонує рішення, не оцінює ситуацію та сторони, не виносить вироків. Медіатор **відповідає за хід медіації**, сторони конфлікту – за її зміст. Рішення напрацьовується не медіатором, а сторонами. Сторони вільні у прийнятті рішень, для чого можуть отримати підтримку різних спеціалістів, рідних або друзів. Медіатор є незалежним і неупередженим посередником, не представляє жодну із сторін чи інший орган / іншу особу.

Медіатор створює для сторін умови для діалогу та підтримує їх на цьому шляху, зокрема - своїми навичками ефективної комунікації. **Опис основних навичок медіатора** міститься, зокрема, у Розділі 2. документу "[Основні засади навчання базовим навичкам медіатора](#)".

У своїй діяльності медіатор, окрім вимог законодавства та договору про надання послуг, керується [Кодексом професійної етики медіатора](#), Статутом та іншими документами об'єднання медіаторів, членом якого він є (якщо є).

Учасники медіації

Поняття **учасники медіації** включає як медіатора (медіаторів) та сторін медіації, так і інших осіб, які можуть бути *безпосередньо залучені до переговорів*.

Такими учасниками можуть бути:

- представники сторін медіації - адвокати, юристи, законні представники - зазвичай беруть участь разом із сторонами (не найкращий, але можливий за певних умов варіант - переговори між представниками юридичних осіб)
- консультанти - експерти, спеціалісти, радники - можуть бути залучені і на боці кожної сторони окремо, і для одночасного консультування обох сторін за їхньою ініціативою, і за пропозицією медіатора для прояснення певних питань для всіх інших учасників переговорів (сторін, медіаторів тощо)
- підтримка - друзі, родичі, психологи, представники системи соціального захисту, колеги чи будь хто, кого сторона вважає за необхідне долучити на підтримку свого ресурсного стану під час участі у переговорах.

Медіатори часто використовують **ко-медіацію** (спів-медіацію), інколи навіть команди медіаторів для складних кейсів - це дозволяє посилити ефективність ролі медіатора в переговорах.

Загальне і непорушне правило - всі ці особи можуть бути залучені до медіації **виключно за погодженням** між сторонами та з урахуванням думки медіатора (медіаторів). І, звичайно, за згодою осіб, яких запрошено.

Принципи медіації поширюються в повній мірі на всіх без виключення учасників медіації.

Кілька цитат

Бернар Вербер

---

*Між тим, що я думаю,
Тим, що я хочу сказати,
Тим, що я, як мені здається, кажу,
Тим, що я кажу, і тим, що ви хочете почути,
Тим, що, як вам здається, ви чуєте,
Тим, що ви хочете зрозуміти,
І тим, що власне розумієте,
Є десять варіантів виникнення нерозуміння,
Але все-таки – давайте спробуємо...*

Домінік Бартер, «Відновні кола»

---

*Конфлікт – це не задача, яку треба вирішити.
Це – ФЕНОМЕН, який треба зрозуміти...*

Маршал Розенберг

«Насилля – це трагічне вираження незадоволених потреб»

Джерела

[Збірка статей «5 років діалогу і 25 років медіації в Україні: від протистояння до порозуміння».](#)

[Кодекс професійної етики медіатора.](#)

ОСНОВНІ [ЗАСАДИ НАВЧАННЯ](#) БАЗОВИМ НАВИЧКАМ МЕДІАТОРА.

[Засади Навчання Базовим Навичкам Сімейного Медіатора.](#)

Закон України «[Про медіацію](#)».

Медіація як [соціальна послуга](#) також активно розвивається останніми роками.

[Державний стандарт соціальної послуги посередництва \(медіації\)](#), затверджений наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2016 р. № 892, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 12 вересня 2016 р. за № 1243/29373.

[Пошук рішень](#) – платформа, розроблена за підтримки USAID.

[Порядок реалізації пілотного проекту](#) «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення», затверджений наказом Міністерства юстиції України, Генеральної прокуратури України 21.01.2019 № 172/5/10, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 24 січня 2019 р. за № 87/33058.

[Відновне правосуддя](#) - сфера, що інтенсивно розвивається, особливо щодо неповнолітніх, - ще у 2005-2012 роках видавався [Щоквартальний бюлетень "Відновне правосуддя в Україні"](#)

[Огляд світового досвіду запровадження інституту медіації в податковій правовідносини](#) / за заг. ред. І. І. Подік. – Хмельницький : ФОП Мельник А.А., 2019. – 58 с.

РІШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ ВІД 08.04.1999 РОКУ У СПРАВІ №1--1|99 СПРАВА ЗА ПОДАННЯМИ ВИЩОГО АРБИТРАЖНОГО СУДУ УКРАЇНИ ТА ГЕНЕРАЛЬНОЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ ЩОДО ОФІЦІЙНОГО ТЛУМАЧЕННЯ СТ.2 АРБИТРАЖНОГО КОДЕКСА

«Гуманістична медіація: трансформативний шлях миротворення» Марк С. Амбрейт, Ph.D. 14 березня 1997 р. ([англійською](#), [українською](#)).

[Говард Зер. Зміна об'єктива: новий погляд на злочин та правосуддя.](#) – Університетське видавництво "Пульсари", 2004. – 224 С.

Фридрих Глазл, [«Семейные конфликты»](#).

Фрідріх Глазл. [«Конфлікт менеджмент. Довідник для керівників та консультантів»](#). АДЕФ-Україна, 2020. 528 С.

Джозеф О'Конор, [«Системне мислення. Пошук неординарних творчих рішень»](#).

Маршал Розенберг, книга "Мова життя". [Тут](#) ви можете побачити книги Маршала Розенберга україномовних та російськомовних видань, а [тут](#) - більше дізнатись про його концепцію Ненасильницького спілкування.

[МЕДІАЦІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА](#) (підручник)

[Інформація про підручник](#)

[Інфографіка](#)

Ліза Паркінсон (Lisa Parkinson), "Сімейна медіація" (Family Mediation) – російською, англійською.

Практичний посібник ["Як, коли, де працює діалог?"](#)

Деталі за [посиланням](#) (можливе завантаження у форматі .pdf).

Безоплатний онлайн-курс ["Як ефективно спланувати та провести діалог"](#) на платформі Prometheus.

"Вступ до медіації". Дистанційний курс на ресурсі "ВУМ online" - Першій дистанційній платформі громадянської освіти від Відкритого Університету Майдану.

Відео ["Медіація як ефективний спосіб вирішення конфліктів"](#).

Відео ["Принципи, правила, структура медіації"](#).

Приклад медіації можна побачити на цьому [відео](#) (про відео та подію також [тут](#)). Український кейс починається з позначки часу 1:36:10.

Також [тут](#) є запис Фіналу Студентських змагань з ефективного вирішення спорів 2020 - симуляція медіаційного кейсу.

Запис трансляції у мережі Facebook **II Регіональної школи з медіації**, проведеної Чернівецьким осередком Ліги студентів Асоціації Правників України 10-11 квітня 2021 року: день [перший](#), день [другий](#).